

dialog

Tryggare hus i Botkyrka

SATSAR STORT PÅ SOCIAL HÅLLBARHET

Ekonomi

TOLV TUFFA
MÅNADER VÄNTAR

Kommuninvest

ENERGIKNIPPE
NY SEKRETERARE

Förnyaren

HÅRDARE KLIMAT
KRÄVER NYA TRÄD

UTMANANDE OMVÄRLD OCH ANGELÄGEN OMSTÄLLNING

Katarina Ljungqvist
vd Kommuninvest

Det har minst sagt varit ett händelserikt år. Jag klev in i rollen som vd för Kommuninvest i april i år och detta blir därför min första ledare för tidningen Dialog. Nytt och spännande, som så mycket i den nya rollen. Med bakgrund inom finanssektorn innebär den nya rollen att verka i en ny kontext och jag vill passa på att tacka för det varma och öppna mottagandet jag fått både av mina kolleger och av er medlemmar och förtroendevalda som jag mött under året. Extra varma välkomsthälsningar till Region Västernorrland som nyttillkommen medlem i år!

Även om det är tidigt att göra bokslut för året vill jag dela med mig av några höjdpunkter och utmaningar från året som gått.

I VÅRAS SKAKADE DET till ordentligt på finansmarknaderna då först Silicon Valley Bank kollapsade och ytterligare två amerikanska banker samt Credit Suisse följde efter. Parallellt med detta har vi haft en fortsatt utmanande omvärld både när det kommer till geopolitik, säkerhet, inflation och ränteläge. I ett sådant läge krävs att man håller flera tankar i huvudet samtidigt. Det geopolitiska läget påverkar det inhemska säkerhetsläget med ökad risk för bland annat cyberattacker. Ökad inflation och högre räntor påverkar kostnadsläget och bidrar till ett utmanande ekonomiskt läge och jag är väl medveten om att många kommuner och regioner har haft en mycket ansträngd ekonomi i år, något som även Andreas Wallström, Swedbanks prognoschef, kommenterar längre fram i tidningen.

Något som jag har fått erfara under året är att jag känner mig trygg med att vår robusta affärsmodell står starkt även i en utmanande omvärld och i en tuff konjunktur med hög inflation i Sverige. Vi är en stabil och transparent emittent i marknaden och med starka ägare i ryggen kan vi säkerställa att vi även i oroliga tider har en mycket god utlåningsberedskap.

I OKTOBER PUBLICERADE vi den årliga rapporten Den kommunala låneskulden. Rapporten summerar hur investeringar, lån och skulder utvecklas i kommunsektorn. I den framåtblickande delen av rapporten görs en prognos över låneskulden

utveckling för tidsperioden 2023-2026. Låneskuldstillväxten förväntas bli cirka 4 procent per år under åren 2023 och 2024 samt omkring 3 procent per år under åren 2025 och 2026. Vi ser framför oss att den samlade nominella investeringsvolymen växer i relativt god takt de kommande åren trots den utmanande omvärld vi befinner oss i med minskande exploaterings- och bostadsinvesteringar.

VI SER TYDLIGA öknings- och regionernas investeringar inom verksamhetsfastigheter och infrastruktur. Inte minst inom VA-sektorn men även i gröna projekt. Ett exempel på en verksamhet som nyligen beviljats ett grönt lån är AB Sjöbohem. Genom egenproducerad el från förnyelsebara källor blir man inte bara självförsörjande på energi utan bygger dessutom ett energisystem som kan lagra överskottsenergi i vätgasform för senare användning. Ett av många goda exempel på investeringar som bidrar till den viktiga omställningen.

Lån för social hållbarhet har haft ett genombruttsår. Botkyrka kommun och Botkyrkabyggen beviljades tidigare i år 3,8 miljarder kronor genom vårt produkterbjudande Lån för Social Hållbarhet. Lånet ska stärka det allmännyttiga bolagets ständigt pågående arbete för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Utöver det har vi nu i november beviljat ett liknande Lån för Social Hållbarhet till Enköpings hyresbostäder vilket är mycket glädjande.

AVSLUTNINGSVIS VILL JAG passa på att tacka Ulf Bengtsson för det fantastiska arbete han gjort under sina sju år som föreningens sekreterare. Läs gärna intervjun med honom i tidningen. Ulf går i pension och jag vill önska honom varmt lycka till med nästa kapitel. Och känner jag honom rätt kommer hans engagemang som pensionär fortsätta med full kraft.

Nu är det december och vi får alla snart några dagars välförtjänt ledighet. Jag vill därför passa på att önska dig som läsare en bra avslutning på 2023 och hoppas att vi får en bra start på 2024 tillsammans. Personligen ser jag mycket fram mot medlemssamråden i början av året!

KOMMUNINVEST

Kommuninvest ägs av svenska kommuner och regioner och är kommunsektorns största långivare.

dialog

Kommuninvest Dialog
ges ut av
Kommuninvest Ekonomisk förening
i samarbete med Intellecta.

Adress:

Box 124
701 42 Örebro

Besöksadress:
Drottninggatan 2
Fenixhuset

Telefon:
010-470 87 00

Hemsida:
www.kommuninvest.se

E-post:
anders.borg@intellecta.se

Ansvarig utgivare:
Katarina Ljungqvist, VD

Redaktör:
Anders Borg

Omslagsfoto:
Johan Bergmark

Tryck:
Prinfo Welins
Örebro 2023

Dialog trycks på
Edixion offset som är ett
klimatkompenserat papper.

#4 2023

”Trygg med fortsatt minskad inflation”

Andreas Wallström, Swedbank, tror på sänkt ränta i mitten av nästa år

15

”Slå vakt om modellen”

Värna Kommuninvests organisationsstruktur, den har tjänat oss väl, säger avgående föreningssekreteraren Ulf Bengtsson

25

23

Västernorrland
Skuldfri region
ny medlem

29

Direkt från ”verkstan”
Kommunal veteran ny sekreterare
i Kommuninvest föreningsstyrelse

30

Medlemssamråd
Dags för ny dialog
om framtiden

31

Förnyaren
Nya träd ska klara Varbergs
salta vindar

Noterat

Tjafsig film prisad

ÅRETS PUBLISHINGPRIS I kategorin "Filmer som marknadsför besöksmål och evenemang" vanns av Umeå kommun med filmen som i folkmun kommit att kallas för tjafsfilmen. Filmen leker med Umeås anda av öppen diskussion, att framföra åsikter, komma med idéer och våga tänka nytt. I ett antal nedslag i Umeås 400-åriga historia spelas ett antal scener upp där nya tankar bryts mot traditioner och vanor. Allt ifrån vilken sida av Umeälven staden ska anläggas, via uppfinningar till damfotbollens debut på stadens idrottsplatser.

Mätningar som kommunen genomfört visar att filmen fått ett stort genomslag och har setts av många Umeåbor. Filmen gjordes av Umeå kommun i samarbete med Bloomy Ideas och produktionsbolaget Sand.

Ny kommunikationschef på Kommuninvest

VICTORIA PREGER ÄR ny kommunikationschef på Kommuninvest sedan början av oktober, då hon tog över efter David Ljung som sedan årsskiftet har en ny roll som chef för utlåning och rådgivning. Victoria Preger kommer från en tjänst som Chief Marketing & Customer Officer på Enento Group (där UC AB ingår), en nordisk företagsgrupp som är ledande inom digitala affärs- och kreditinformationstjänster.

Bokpaket ska stimulera läslusten

UNDER HÖSTEN HAR alla klasser i årskurs 5 i Botkyrka kommun, söder om Stockholm, fått varsitt bokpaket. Böckerna ska användas under hela läsåret för högläsning för att väcka läslust och stärka elevernas läsförmåga. I bokpaketen finns högläsningböcker i en blandning av skönlitteratur, fackböcker, diktsamlingar, böcker av svenska författare och internationella författare översatta till svenska.

Böckerna som ingår i bokpaketen har valts ut av Botkyrka kommuns expert inom språkutveckling, skrivande och läsning, Karin Nakamura Lindholm. I paketen ingår "Väck läslusten i skolan" av Ann-Marie Körling, en bok som kan utgöra en inspirationskälla för kommunens lärare i deras undervisning.

Bjurholm tog tillbaka sistaplatsen

EFTER ATT TILLFÄLLIGT tappat platsen som Sveriges absolut minsta kommun till grannkommunen Åsele, har nu Bjurholm åter landets minsta befolkning. I Statistiska Centralbyråns junimätning hade Bjurholm 2 363 invånare, 16 färre än näst minsta kommunen, Dorotea. Flera av landets till befolkning minsta kommuner ligger i Västerbottens inland. Till ytan är de dock betydligt större.

Bland landets största kommuner gick Jönköping om Norrköping i SCB:s junistatistik och är nu den nionde största kommunen i landet med 145 609 invånare. Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala har oförändrat de största befolkningarna, och har samtliga ökat antalet invånare jämfört med föregående mätning.

Ras för bostadsbyggandet

I TAKT MED stigande räntor och försämrade konjunkturprognoser fortsätter bostadsbyggandet att minska. Under första halvåret 2023 påbörjades 14 550 nya bostäder, vilket är mer än en halvering jämfört med samma period året innan. Den kraftiga nedgången gäller för alla bostadstyper. Av de påbörjade nya bostäderna var 11 050 lägenheter i flerbostadshus, varav 71 procent preliminärt planeras att bli hyresrätter. Under samma period började 3 500 nya småhus byggas.

Västkustdominans i Årets superkommun

KUNGSBACKA, UMEÅ och Varberg tog hem titeln Årets superkommun i varsin kategori. Det är tidningen Dagens Samhälle som för åttonde året i rad utser *Årets superkommun* – en ranking som bygger på en stor bredd av olika kriterier. Utifrån offentlig statistik studerar man de senaste siffrorna och den historiska utvecklingen inom ekonomi, skola, vård, omsorg, kultur och fritid. Men tittar också på kommunernas attraktivitet, dvs hur många som flyttar dit, liksom framtidsfaktorer som demografi, näringsliv, arbetsmarknad, utbildningsnivå och integration. I årets mätning har Dagens Samhälle även tagit hänsyn till sju av FN:s Agenda 2030-kriterier.

Kommunvapen digitaliseras

I VÄSTERVIK HAR man beslutat att anpassa kommunvapnet till en digitaliserad tillvaro. Den gamla logotypen togs fram för att passa i tryckt form, men nu dominerar de digitala kanalerna och kommunen behöver anpassa sitt formspråk efter dessa. Kommunstyrelsen har därför gett ledningskontoret i uppdrag att ta fram ett förslag som kommunfullmäktige ska ta ställning till i början av nästa år. För att tydligare kommunicera hela kommunen och inte bara staden passar Västervik samtidigt på att byta ut stadsvapnet mot kommunvapnet. Enligt kommunens hemsida värnar man om historien, samtidigt som man vill ge bilden av en modern och framtidsytande kommun som lever bland sina medborgare.

...men Skåne toppar miljökommunerna

LUND UTSÅGS TILL Årets miljöbästa kommun i den årliga ranking som genomförs av tidningen Dagens Hållbarhet tillsammans med Miljöbarometern. Tvåa blev förra årets vinnare, grannstaden Malmö. Liksom i andra kommunala rankingar baseras Årets miljöbästa kommun på en stor bredd av olika kriterier, där bland annat anpassning till FN:s Agenda 2030, utfasning av fossila bränslen, användning och produktion av förnybar energi, energieffektivisering och återvinning väger tungt.

Förutom Årets miljöbästa kommun, en titel som Lund alltså tog hem, utses också miljöbästa kommuner i fyra olika underkategorier. Där vinner Malmö i kategorin Storstäder och storstadsnära kommuner, Lund i kategorin Mellanstora städer och kommuner nära mellanstor stad, Ronneby i kategorin Mindre städer och kommuner nära mindre stad, samt Simrishamn i kategorin Landsbygds-kommuner.

Digital handbok om krisberedskap

SVERIGES KOMMUNER OCH Regioner utarbetar tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap en digital handbok om kommunal krisberedskap. Det har tidigare funnits en rad instruktioner och handböcker om olika delar och delmoment inom krisberedskap, men inte någon samlad informationskälla. Men nu kommer alltså ett samlat stöd för hur man kan jobba med krisberedskap i olika verksamheter. Handboken är en del av det stöd som ingår i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 och riktar sig både till dem som samordnar kommunernas arbete med krisberedskap och till medarbetare i olika kommunala verksamheter som hanterar krisberedskap inom sina respektive områden.

Där betongen får liv

Botkyrkabyggen har nyligen blivit beviljade 3,8 miljarder kronor genom Kommuninvests erbjudande Lån för Social Hållbarhet. Det ska förstärka det allmännyttiga bolagets ständigt pågående arbete som kombinerar social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

TEXT: JAN HALLMAN FOTO: JOHAN BERGMARK

Det märks att Alvaro Fuentes, Botkyrkabyggens bosociala strateg, är en lokalkändis när han kommer till Alby centrum. När Dialogs fotograf ska ta bilder kommer det fram folk hela tiden och ska hälsa. Alvaro frågar nån hur läget är, en annan om han mår bra, en tredje om hur det gått med sonens

fotbollsträning. Omtanken och uppmärksamheten visar tydligt på respekten de boende i Alby har för hans jobb med barnens boinflytande.

- **VI TYCKER ATT** det är jätteviktigt att integrera barnen i våra stadsdelar. Och i samma veva får vi kontakt med föräldrarna. Det är lättare att nå föräldrarna genom barnen. Då bygger vi relationer med hela familjen som hjälper oss mycket i vårt arbete. Genom att vi får synpunk-

Alvaro Fuentes, Botkyrkabyggens bosociala strateg och Botkyrkabyggens vd Chris Österlund framför muralmålningen Kosmos i Alby centrum. Den är skapad ihop med tjugo elever från Grindtorpsskolan i området, som har kommit med förslag och skisser.

ter från barnen, till exempel hur vi ska utforma en lekplats, eller vad de tycker är fel eller vad de vill ha för olika saker på gårdarna och i lekparkerna, säger Alvaro Fuentes.

VI GÅR SEDAN och tittar på ett annat konkret exempel på barnperspektivet. I centrum på en liten höjd ligger monumentet Astrolab, som är smyckat av barnen i Alby för 15 år sedan.

Alla kakelplattorna på monumentet är målade av barn och ungdomar, som ett sätt att

få dem att känna, om än kanske inte kärlek, så åtminstone samhörighet med sin förort.

– Man ser att de är jätteengagerande. Barnen ser att deras förslag också utförs och då får de ett större engagemang. Allt går kanske inte på en gång, man måste tänka på det långsiktiga arbetet, säger Alvaro Fuentes.

BAKOM ASTROLAB HAR nyligen en stor betongmur målats, även det med motiv från rymden – astronauter, planeter och rymdskepp. Även

”

Barnen ser att deras förslag också utförs, och då får de ett större engagemang.

Alvaro Fuentes, bosocial strateg, Botkyrkabyggen

→

En av många muralmålningar och konstverk i Alby. Den här ligger utmed Albyvägen i Alby centrum. Ett tunnelbanetåg med resenärer i form av bland annat en krokodil, en hammarhaj och en manet har målats på den 39 meter långa väggen.

denna mural är framställd i samarbete med Albys barn och ungdomar. Kanske har konsten räddat några från den mer mörka sidan av Alby, där knarklangning, hot och våld är allt för ofta närvarande.

För flera av de områden där Botkyrkabyggen bedriver sin verksamhet tillhör enligt Boverkets Segregationsbarometer de mest socioekonomiskt utsatta i Sverige. Alby, Fittja som Norsborg finns även på Polisens lista över utsatta eller särskilt utsatta områden.

Men barnens konst har man inte gett sig på. Likadant i de fem höghus som ligger bakom Alby-gallerian. I portarna har man tagit bort väggar och satt in fönster istället, vilket har

resulterat i att ljusskygga personer håller sig därifrån.

I portarna har barnen själva fått välja motiv – i en är det kladdiga hand- och fotavtryck i glada färger, en annan har blommor och blad, en tredje visar busiga figurer. Klottret är nästan obefintligt, även om det förstås är nån som inte kunna låta bli att kladda ner dit några fula ord.

- **DET ÄR MÅNGA** av de som för flera år sedan satte dit sina händer och fötter som kommer tillbaka och tittar att avtrycken finns kvar. Man märker att det var en stor grej för dom, säger Alvaro Fuentes.

Botkyrkabyggens vd Chris Österlund är också med på rundturen, och berättar, påtagligt stolt, om företagets långvariga, sociala håll-

” *Det är många som för flera år sedan satte dit sina händer och fötter som kommer tillbaka och tittar att avtrycken finns kvar.*

barhetsarbete, som nu har resulterat i att de tagit ett så kallat Lån för Social Hållbarhet av Kommuninvest, på den nätta summan av 3, 8 miljarder kronor.

För pengarna ska de bland annat fortsätta arbetet med att värna en god boendemiljö, öka tryggheten och stärka jämställdheten i sina bostadsområden.

– Till att börja med lånade vi upp 100 miljoner kronor som ett slags pilottest. Och så kopplade vi det väldigt tydligt till vårt renoveringsarbete, där vi kan visa att vi jobbar hållbart i renoveringarna. Dels så gör vi inte mer än vad vi måste. Vi slänger till exempel inte ut kök som inte behöver slängas ut.

– Vi river heller inte hela badrummen, utan byter ut skikten med kakel och klinker, på golv och väggar när det behövs. Det spar på miljön att vi inte gör mer än vi måste, säger Chris Österlund.

Botkyrkabyggens stora satsning kombinerar, i linje med upplägget för Lån för Social Hållbarhet, en bred fysisk investering med en systematisk social insats.

Den fysiska investeringen består i första hand av de nyinvesteringar i renovering och utveckling som planeras i Alby, Fittja och Norsborg för perioden 2023–2032 samt finansiering av det befintliga fastighetsbeståndet i dessa områden.

– Jag skulle säga att renoveringsfrågan är →

”

Om vi hittar ett hållbart sätt att renovera, då kan vi skala upp det till de andra husen, eftersom de i princip är identiska.

BOTKYRKABYGGEN

Botkyrkabyggen är Botkyrka kommuns helägda allmännyttiga bostadsföretag. Bolaget äger och förvaltar ca 10 800 lägenheter. Ungefär var tredje invånare i Botkyrka bor i någon av Botkyrkabyggens bostäder. Den genomsnittliga hyran var vid utgången av 2022 1190 kronor per kvadratmeter och år. Vid samma tidpunkt var det samlade värdet av företagets fastigheter 15,3 miljarder kronor. Botkyrkabyggen har ca 150 medarbetare.

väldigt tydlig. Men jag skulle nog också säga att vi jobbar systematiskt och integrerat med hållbarhetsfrågan. Den åker liksom inte sidovagn bredvid våra ordinarier i verksamheten, säger Chris Österlund.

Hon berättar också att det så utskälda miljonprogrammet har sina fördelar vid en renovering eller upprustning, inte minst när det gäller återbruk.

– Vi har ju faktiskt haft en glädje av att mycket ser likadant ut. För om vi hittar ett hållbart sätt att renovera, då kan vi skala upp det till de andra husen, eftersom de i princip är identiska. Vi kan jobba mycket mer systematiskt. Så plötsligt blev det en fördel.

NÄR LÅNET BEVILJADES beskrev Fredrik Vitretra Luiga, economichef på Botkyrkabyggen, lånet som ”ett stort och viktigt tillskott till Botkyrkabyggens hållbara renoveringar, där vi sparar på miljön, håller nere hyresjusteringarna och ökar trivseln i våra hyresgästers hem. Vi kommer

även fortsätta arbetet med tryggare trapphus och göra platskontroller för att motverka arbetslivskriminalitet i våra renoveringsprojekt.”

Den sociala insatsen utgörs alltså av Botkyrkabyggens förvaltningsmodell för en hållbar affär, vilken kombinerar social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Den går bland annat ut på att låta hyresgästerna bo kvar under upprustningen, att enbart renovera det som är nödvändigt, att återbruka material och inredning som fungerar bra, att involvera och engagera hyresgästerna, att upprusta till en standard som hyresgästerna är villiga att betala för samt att erbjuda tillval för de hyresgäster som vill det.

– **DET ÄR OCKSÅ** ambitionen att hålla det tigt för att inte göra det för dyrt, men också för att spara på klimatet. På det här viset kan man säga att vår stambyten är en hållbar affär. Dessutom gör ju bolaget en liten vinst. Det →

Botkyrkabyggens vd Chris Österlund och Alvaro Fuentes, Botkyrkabyggens bosociala strateg framför två av Botkyrkas många konstprojekt - Astrolab och Kosmos.

Botkyrkabyggens vd Chris Österlund säger att fastighetsbolaget jobbar systematiskt och integrerat med hållbarhetsfrågan.

Alvaro Fuentes och Chris Österlund vill sprida en känsla av sammanhang och tillhörighet. Det ökar också trivseln och minskar skadegörelsen.

måste man komma ihåg att om inte bolaget gör en vinst i slutändan, då blir det inte långsiktigt, säger Chris Österlund.

Hon berättar att Botkyrkabyggen försöker hålla nere hyreshöjningarna – hyran höjs ungefär mellan 13-15 procent efter en genomförd renoveringsomgång.

– Det är en ansevärd summa för väldigt många, men om vi tittar på andra, privata bolag, så är det väldigt lågt i ett jämförande perspektiv.

Hur många har flyttat på grund av hyresökningen som följer med ett stambyte?

– När vi följde upp de stambyten vi gjorde i Fittja visade det sig att ingen hade valt att flytta av det skälet. Därför kunde vi också säga att det här är någonting vi följer över tid, så att det inte bara är en engångskoll.

Modellen omfattar även en aktiv boendediolog, brottsförebyggande samverkan och Botkyrkabyggens egen trygghetscertifiering av samtliga fastigheter, under namnet *Trygga hus*, berättar Chris Österlund.

– Vi gör det systematiskt i protokoll med, jag tror, 110-120 olika avställningspunkter per hus. Man tittar på att det är helt, rent och snyggt i fastigheterna och omgivningen. Att det är helt inte trasiga lampor, klotter och sådana saker.

– För vi vet att tryggheten är viktig. Känner man sig trygg, då går man gärna ut och deltar i aktiviteter på gården. Men är det ett otrött område, då vill man inte vara delaktig. Då vill man helst inte synas alls.

SEN FÅR MAN förstås inte glömma bort bolagets jämställdhetsinitiativ *Qvinna i Botkyrka*.

– Vi har kvinnor som bor i våra områden, och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi erbjuder dem en möjlighet att få en städtjänst hos oss och på det viset så kommer de ur arbetslöshet och börjar tjäna egna pengar. De här enskilda kvinnorna får arbetslivserfarenhet hos oss, slipper söka bidrag och kan börja få rådighet över sina liv. Och det är bra för samhället.

– Vi får dessutom en högre kvalitet på städningen, dessutom visar sig att den blir lite billigare. Vilket ju är bra för hyresgästerna också, avslutar Chris Österlund. ■

”

Vi vet att tryggheten är viktig. Känner man sig trygg då går man gärna ut och deltar i aktiviteter på gården.

Chris Österlund, vd Botkyrkabyggen

HÅLLBARA LÅN FÖR SOCIALA INVESTERINGAR:

Botkyrkabyggen

”Bra exempel på hur man kan arbeta samhällsbärande”

Kommuninvest, som beviljade miljardlånet till bostadsbolaget Botkyrkabyggen, ser gärna att fler allmännyttiga bolag använder sig av finansiering som verktyg för att utveckla sin verksamhet.

Via Kommuninvests lånerbjudande *Lån för Social Hållbarhet*, beviljades Botkyrkabyggen i somras ett lån på 3,8 miljarder kronor för sin stora, långsiktiga och sociala satsning i områdena Alby, Fittja och Norsborg.

– Sedan 2015 finns *Gröna lån* som tar sikte på miljö- och klimatfrågor, och nu finns även den här produkten för social hållbarhet. Det är ett svar på ett behov att finansiering också ska kunna vara ett verktyg för att utveckla arbetet med social hållbarhet i kommuner och regioner, säger Björn Bergstrand, hållbarhetschef på Kommuninvest.

NÄR KOMMUNINVEST utvecklade *Lån för Social Hållbarhet* tittade man särskilt på hur den skulle behöva utformas för att främja det arbete med social hållbarhet som görs i kommuner och regioner.

– Lösningen blev en låneprodukt där vi finansierar den fysiska investeringen, men

Björn Bergstrand
hållbarhetschef på Kommuninvest

normalt kravställer på att sociala insatser genomförs kopplade till investeringen, säger Björn Bergstrand.

SOCIALA INSATSER KAN utgöras av en arbetsmetod, serie aktiviteter, verksamhet eller mer omfattande handlingsprogram som syftar till att förebygga, motverka, minska eller lösa en utmaning hos en definierad målgrupp.

I fallet Botkyrkabyggen anses hela förvaltningsmodellen utgöra social insats. Björn Bergstrand menar att de utgör ett bra exempel på hur ett allmännyttigt bostadsbolag kan arbeta med sitt samhällsbärande uppdrag.

– Bilden är av ett holistiskt arbetssätt som beaktar hållbarhetsperspektiv utan att göra avkall på kravet på affärsmässighet. Det omfattar såväl arbetet med rot-

renoveringar, trygghetsarbetet, boendediolog och samverkan med socialtjänst och polis. Botkyrkabyggen är ett exempel på en fastighetsvärd som verkligen tycks vilja ta sitt ansvar och verka för att göra sina bostadsområden så attraktiva och trygga som möjligt för de som bor där.

Med Botkyrkabyggens ansökan, och andra som följt därefter, har den totala volymen *Lån för Social Hållbarhet* växt till över 6,7 miljarder kronor. Sammanlagt har nu 20 ansökningar fått grönt ljus, och fler är på gång i närtid.

ATT DET ÄR lite trögare att komma ur startblocken för den här produkten än för de Gröna lånen tror han beror på att det sociala området är mer komplext.

– Sedan är det förknippat med en viss ansträngning att formulera sig kring en ansökan och man behöver ofta göra det i samverkan med kollegor. Där man förväntas tydligt redovisa sitt utgångsläge och de utmaningar eller behov som behöver lösas eller tillgodoses. Man behöver också redovisa sin plan för detta samt hur man ska följa upp och mäta resultat över tid för att säkerställa att arbetet går i önskad riktning. Men vi ser ett ökande intresse, helt klart, och allt fler som använder sig av produkten i sin egen verksamhetsutveckling, säger Björn Bergstrand.

TEXT: JAN HALLMAN

- Jag tror att bostadsbyggandet kommer att vara lågt kommande år. Det är svårt att se någon vändning i det här, även om räntan ska komma ner, säger Swedbanks prognoschef Andreas Wallström.

”Kommande tolv månaderna blir tuffa”

Vi befinner oss i en period av nedåtgående inflation, men måste ändå räkna med att vi har ett tufft år framför oss. Men det finns utrymme i statsfinanserna för ett ökat stöd till kommuner och regioner. Det säger Swedbanks prognoschef Andreas Wallström. Dialog fick ett samtal med honom om ränta, inflation och konjunkturer, dagen efter att Riksbanken för första gången sedan februari 2022 beslutat att pausa räntehöjningen.

TEXT: DAVID GROSSMAN

→

– Man ska komma ihåg att en fallande inflation inte innebär att priserna sjunker, de ökar bara lite långsammare, säger Andreas Wallström.

Andreas Wallström
Swedbanks prognoschef.

Vi kan väl börja i den ändan. Vad är din bedömning? Har vi nu fått bukt med inflationen? Det är signalerna som Riksbanken ger. Delar du den bedömningen?

– Ja, det gör jag. Toppen på inflationen nåddes december 2022, så vi har en nedgång i inflationen under nästan ett års tid. Tittar vi närmare på den senaste månadens utveckling så har vi haft en helt normal prisutveckling, så i det avseendet är ju faktiskt inflationsproblemet över. Sedan kan förstås inflationsstrycket komma tillbaka vilket oroar Riksbanken. Själv känner jag mig ganska trygg med att den kommer att fortsätta gå ner och inte stiga, säger Andreas Wallström.

Vad kan ändra den bilden?

– Svensk inflation är ingen isolerad ö. Den styrs

mycket av vad som händer i Europa och i USA. Ser man till det globala kostnadstrycket är det tydligt att det har sjunkit under drygt ett års tid. Energipriserna och råvarupriser generellt sett har pressats ner, det gör att man kan vara optimistisk vad gäller inflationen.

– Sedan ska man komma ihåg att inflationen faller inte innebär att priserna sjunker, de ökar bara lite långsammare, tillägger han.

Anser du att Riksbanken har väntat för länge med att sänka räntan och att vi har haft en för hög räntnivå under lång tid, vilket inte minst har påverkat kommunsektorn?

– Ja, jag tycker att man borde gått lite försiktigare fram. Hushållen i Sverige är högt belånade och därför mer exponerade mot ränteuppgångar än många andra länder. Det gör att man kan få samma effekt med mindre höjningar i Sverige än vad man kan få i Europa generellt. Jag ser en risk att man har gått för

hårt fram här och att vi kommer få en tuff period i svensk ekonomi. Vi hade ändå fått ner inflationen utan att de sista höjningarna hade behövts.

Men effekterna av höjningarna har väl inte slagit igenom än fullt ut? Låntagare, såväl hushåll, näringsliv och offentliga verksamheter har fortfarande lån med låga räntor.

– Ja, så är det. En del lyckliga själar band sina räntor 2020–2021 och de är ju förskonade från den här uppgången. Men de flesta börjar nu möta det höga ränteläget, och det kommer att vara några månader till där det blir ännu tuffare.

Det är väl också drivkraften till en fortsatt lågkonjunktur? Var är vi egentligen konjunkturmässigt – i början, i mitten i slutet av en lågkonjunktur?

– Vi ekonomer kan diskutera om det är lågkonjunktur eller inte. Men vi är bevisligen i period

där svensk ekonomi utvecklas svagt men en försvagning på arbetsmarknaden. Jag har svårt att tro detta ska vända i närtid, de kommande tolv månaderna kommer att bli tuffa.

– Men sen kommer det här att lätta och det var ett viktigt besked när Riksbanken säger att de inte ska höja mer. Fast det blir ännu viktigare den dagen de sänker räntan. För vi har en nivå på räntorna som är åtstramande, och för många hushåll, särskilt de yngre som gått in sent i bostadsmarknaden är det jättetufft.

Vi som varit med några år anser att 3–4 procent ränta inte är så mycket. Är vi inte dopade av den långa tiden med låg ränta, till och med nollränta?

– Jo, på något vis kan det här vara en tillnyktring då – att få folk i gemen att förstå att det är osäkert och vi måste ta höjd för att räntorna kan vara så här höga som de är. Men med det sagt så ska man också komma ihåg att för tre år sedan sa alla experter, vi och Riksbanken, att

”

Vi har en nivå på räntorna som är åtstramande, och särskilt för de unga som gått in sent i bostadsmarknaden är det jättetufft.

Andreas Wallström
Swedbanks prognoschef

→

Ur ett historiskt perspektiv är räntorna fortfarande låga, men för unga familjer med stora lån innebär ränteuppgången bistra tider.

räntorna med största sannolikhet kommer att bli låga under lång tid. Unga hushåll kanske trodde på det och gick in och köpte sina bostäder för många miljoner. Jag tycker det är hårt slag mot dem där, hur skulle de då veta det?

Riksbanken kommunicerar att vi ligger kvar på 4 procent och inga sänkningar kommer förrän 2026. Samtidigt är det ekonomer som säger att det där är ett resonemang med både livrem och hängslen och räntan sänks tidigare än så. Vad tror du?

– Varken vi på Swedbank eller Riksbanken vet ju så klart med stor säkerhet vad som kommer hända om ett eller två år. Men vi som följer Riksbanken nogga vet att deras prognoser även är ett kommunikationsmedel. Riksbanken vill inte att vi ska tänka att om tre-sex månader kommer räntan att vara lägre. Då börjar vi redan nu att bli för glada och konsumera för mycket. Därför tycker jag inte att man ska fästa så stor vikt vid vad de säger om den långa horisonten.

– Vår syn, och de flestas ekonomers, är att Riksbanken kommer att följa med de stora centralbankerna ut i världen. Fed och ECB bedömer vi kommer att börja sänka till våren nästa år. I vår prognos har vi lagt in en sänkning i juni nästa år.

Genomsnittsräntan hos Kommuninvest är i skrivandes stund 3,73 procent för nya lån, pengar som ska gå till investeringar inom välfärd och infrastruktur. Är det inte en tämligen normal ränta?

– Jag delar den synen, jag tycker inte det låter som en förskräckande hög nivå. Vår bild är att kortare löptider kommer att komma ner från dagens höga nivå när Riksbanken sänker. Däremot om man tar längre löptider, på tio år, det som statsobligationer men också kommuners egna obligationer, där tror vi inte att de kommer att komma ner så mycket. Det är papper som styrs väldigt mycket av globala trender, av det som händer i USA och Europa. Där finns det en del som talar för att vi inte kommer tillbaka till nivåerna vi var för två, tre år sen.

Om du skulle vara rådgivare till en kommun som ringer upp dig i dag och frågar: "Ska vi låna kort eller långt?" Vad skulle du säga då?

– Då skulle jag låna långt. För jag tror att korta

räntor är tillfälligt höga nu. Om man ska låna i dag så ska man låna långt ändå.

Hur skulle du säga att kommunerna och regionerna mår ekonomiskt just nu, efter den här långa perioden med stigande räntor och hög inflation?

– Jag är makroekonom och har inte jättekoll på kommunsektorns ekonomi, men min bild är att många kommuner är hårt pressade av räntor och inflationen. Man har inte indexerade statsbidrag och kommunerna får ju inte kompensering för kostnadsökningen fullt ut vilket innebär ett stort rationaliseringstryck. Det blir en utsatt situation när man byggt en skuld sedan pandemin samtidigt som det är demografiska förändringar med äldre befolkning.

Samtidigt var det väl ett antal goda år där kommuner och regioner kunnat lägga i ladorna.

– Min bild är att kommunerna har rätt begränsade möjligheter att spara i goda tider för dåliga tider. Det är ett bekymmer för sektorn som försvårar långsiktighet. Nu är vi dessutom i en situation där konjunkturen viker och går svagt vilket förvärrar läget för hela landets ekonomi. Man skulle önska att kommunerna i högre grad kunde vara en kraft med möjlighet att i svåra tider balansera den övriga ekonomin.

Enligt Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, kommer kommunerna och regionerna ha ett sammanlagt budgetunderskott på 24 miljarder nästa år. De vill nu ha besked från regeringen om höjda statsbidrag. Anser du att staten borde hjälpa till där?

– Ja, det tycker jag, i ett makroperspektiv är det väldigt lite pengar, ungefär 0,3 procent av BNP. Så det är ingen tvekan om att staten skulle kunna göra det här och kunna öka sin upplåning. Medel skulle kunna gå inte minst till infrastruktur och välfärden. Till exempel i våra VA-system som är rejält eftersatta. För varje år som går är det ett pris med att vänta.

Så du menar att det lönar sig i längden för hela samhället att stötta regionerna och kommunerna idag?

– Ja, absolut. Svenska regeringar har de senaste åren varit för strama och snåla med offentliga

medel. Vi har sparat i ladorna lite väl mycket och har svårt att använda de sparade medlen. Vi har en offentlig skuld i stat och kommun som är ungefär 30 procent av BNP. Det är mycket lägre än de flesta länder i Europa där snittet är hundra procent. Jag säger inte att vi ska upp till den nivån, men ta Tyskland, som är ett fiskalt konservativt land, de har dubbelt så hög offentlig skuld jämfört med oss.

– Det finns alltså utrymme som vi inte nyttjar. Man skulle kunna tycka att det är bra att vara försiktig och vänta med att använda pengarna till kriser, men nu har vi haft finanskris, pandemi och statsskulden fortsätter att sjunka.

Finns det inte en risk att större upplåning skulle elda på inflationen ytterligare?

– Väldigt liten risk och allt för stort fokus på det från regeringen, det finns mycket man kan göra som inte alls är inflationsdrivande. Allt som ökar vår produktionsförmåga och utbud pressar priserna och dämpar inflationen. Jag anser inte heller att finanspolitiken ska ha som sitt huvudsakliga syfte att hålla på med inflationsbekämpning det är Riksbankens roll.

Är inte det här något som sattes under Göran Perssons tid när han myntade det här begreppet att den som står i skuld är inte fri? Och att vi har levt under det mantrat?

– Det tror jag är en viktig aspekt. Många beslutsfattare i dag är fortsatt väldigt märkta av 1990-talet. Jag pratade om det här med en före detta minister på 90-talet som sa att: ”Tyvärr så är det nog så att vår generation måste dö ut först, innan vi kommer att få se en förändring”

Kommer inte den stundande lågkonjunkturen att gröpa ut en del av skatteintäkterna? Är det inte regeringen tänker: vi kommer att få lägre skatteintäkter framåt och är återhållsamma på grund av det?

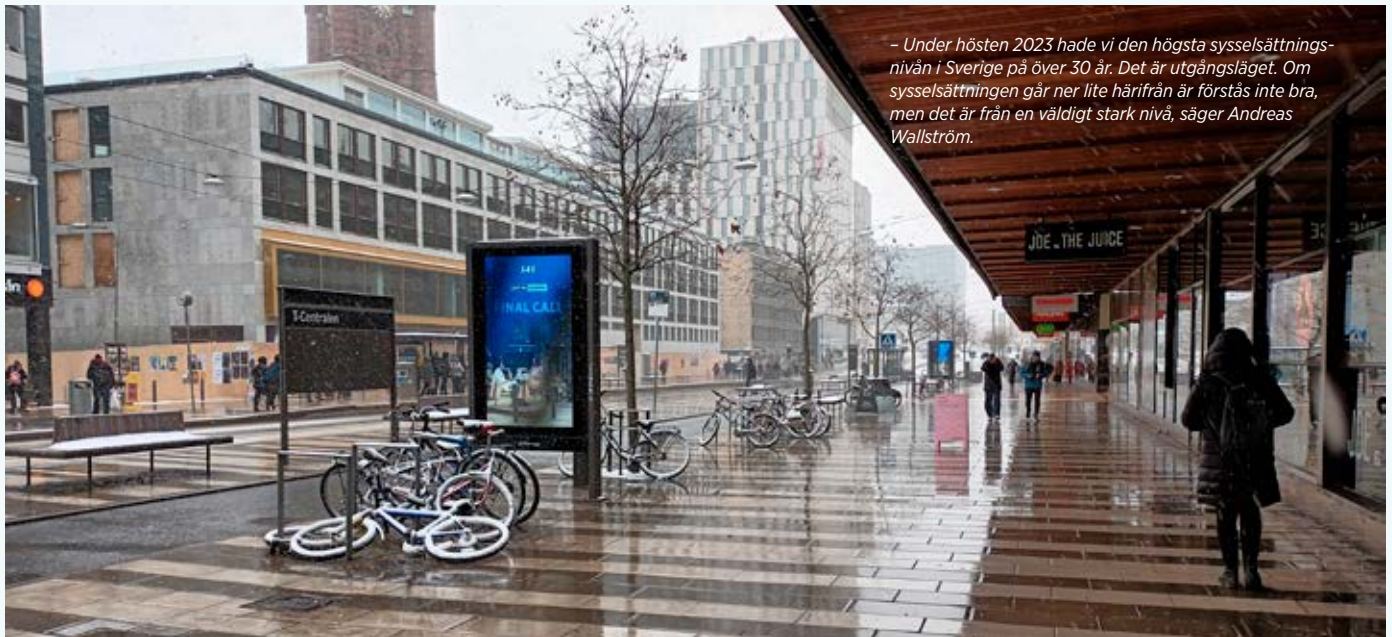
– Lägre sysselsättning och skatteintäkter finns redan i regeringens prognos, i vår prognos och i Konjunkturinstitutens prognos. Det ligger alltså i kalkylerna. Man ska också komma ihåg att vi har ett väldigt starkt utgångsläge. Under hösten 2023 hade vi den högsta sysselsättningsnivån i

Vi har sparat i ladorna lite väl mycket.

Andreas Wallström
Swedbanks prognoschef

→

– Under hösten 2023 hade vi den högsta sysselsättningsnivån i Sverige på över 30 år. Det är utgångsläget. Om sysselsättningen går ner lite härifrån är förstas inte bra, men det är från en väldigt stark nivå, säger Andreas Wallström.

”
Det är svårt att se någon vändning i bostadsbyggandet även om räntan skulle komma ner.

Andreas Wallström
 Swedbanks prognoschef

Sverige på över 30 år. Det är utgångsläget. Om sysselsättningen går ner lite härifrån är förstas inte bra, men det är från en väldigt stark nivå.

Hög sysselsättning är det framför allt i storstäder och på tillväxtorter. Tror du att tudelning kommer att öka mellan rikare och fattigare kommuner och regioner?

– Ja, jag är rädd att det finns en sådan tendens, och det lär väl aktualisera frågan om det kommunala utjämnningssystemet som inte fungerar optimalt. Många har pekat på detta, det är dags att se över det igen. Men det är ju en väldigt stor och svår fråga som är bortom en enkel ekonoms synfält, För det handlar ju om demokrati till syvende och sist.

Utlåningen till kommunerna har faktiskt minskat för första gången på väldigt lång tid, och då framför allt till investeringar i de kommunala bostadsbolagen. Bevisligen skjuter man projekt med nya bostäder fram i tiden. Är det klokt, blir det verkligen billigare att bygga i morgon?

– Pratar vi bostäder så är det förstäeligt att man skjuter det på framtiden. Det är tre faktorer som gör att det är tufft för bostadsbyggare generellt. Dels har vi ränteuppgången så klart. Sen har det varit en stor uppgång i byggmaterialkostnader, de är upp 30 procent på två år. En tredje faktor är osäkerheten- om hur stor efterfrågan på bostäder i den nya miljön med höga räntor. Vi får verkligen hoppas att den kalkylen går ihop om några år. Annars kommer det oundvikligen att byggas för lite bostäder.

– Jag tror att bostadsbyggandet kommer att vara lågt kommande år. Det är svårt att se någon vändning i det här, även om räntan skulle komma ner.

Kommuninvest menar att läget just nu är svårbedömt. Är det mer svårbedömt nu än i tidigare finanskriser?

– Det är en jättebra fråga. Jag har hållit på med prognoser i 20 års tid och just nu tycker jag faktiskt inte att det är jätteosäkert. Visst, det har varit väldigt speciella tider med pandemin. Sedan uppgången i inflationen och räntorna som kom så snabbt. Det gav stora chocker. Men just nu tycker jag inte att det är så himla stor osäkerhet kring prognoserna.

Min bild är att du i grunden är optimist inför framtiden. Men om du ändå ser ett orosmoln, vad skulle det vara? Är det utvecklingen i Kina?

– Jag delar en oro över protektionismen som breder ut sig i flera länder, och att demokratin får stå tillbaka i allt fler länder, vilket riskerar att bromsa utvecklingen av välståndet. Men något som också känns läskigt är att de amerikanska statsfinanserna är i dåligt skick och att det inte finns någon politisk kraft att lösa det. I år beräknas USA få ett budgetunderskott på 7–8 procent av BNP. Skulle vi omsätta det till svenska förhållande skulle staten gå back med 400–500 miljarder kronor.

– En förtroendekris för den amerikanska ekonomin skulle inte bara påverka USA utan även leda till att räntorna globalt, även i Sverige, ökar mer än vad vi tror i dag. ■

SÅ HANTERAR VI DET EKONOMISKA LÄGET: ÖREBRO

”Sparkrav på 100 miljoner

Hur ser du på din kommuns ekonomiska situation just nu?

– Det är en utmaning att kommunicera ekonomin just nu för det ser okej ut på sista raden, men inte när man tittar mer i detalj. Det är väldigt ansträngt, framför allt för omsorg, socialtjänst, funktionsstöd och så vidare. De har underskott även i år.

Hur mycket har kommunens ekonomi påverkats av de höjda räntorna?

– Kommunen har inga egna lån. Jag vet inte hur vanligt det är att en kommun inte har egna lån. Däremot påverkas våra kommunala bolag som har lån.

Hur mycket har kommunens ekonomi påverkats av den höga inflationen, exempelvis av dyrare pensionsåtaganden?

– Vi har påverkats på många sätt. De största kostnaderna är personalen, det står för är 50–60 procent av kostnaderna. Pensionerna innebär stora kostnader, med nytt pensionsavtal och att vi behöver värdesäkra den befintliga pensionsskulden.

– En annan hög kostnad är lokaler, de står för ungefär 10–15 procent av de totala kostnaderna. Lokalkostnaderna gick upp med ca 100 miljoner förra året, men det blir nog lite lägre för 2024. Andra kostnader som också har gått upp är bland annat inom livsmedelsområdet (måltidsverksamheten i skolor och omsorg). Och bränslekostnaderna. För energin har vi ett fast prisavtal.

Anser du att din kommun var väl rustad för hög inflation och högre räntor?

– Nu när vi tittar på utfallet så var vi inte fullt ut så rustade som vi borde ha varit. Det har varit utmanande med förutsättningar som hela tiden har förändrats. Det har varit svårt att förbereda och ta höjd för de förändrade förutsättningarna.

Johanna Larsson,
ekonomichef Örebro kommun

” De största kostnaderna är personalen.

Finns det andra förändringar som har påverkat kommunens ekonomiska läge, till exempel minskad inflyttning, stigande arbetslöshet, ökat antal konkurser, minskat antal nyfödda, fler äldre?

– Nej, inte så markant. Vi är en av få kommuner som har födelseöverskott. Vi har också minskade försörjningsstöd. Men vi får se vad framtiden innebär.

Hur ser skuldportföljen ut?

– Kommunen inga egna lån, men har lånat för de kommunala bolagen. Där är det en blandning av långfristiga och långfristiga lån.

Hur ser de ekonomiska utsikterna ut för kommunen inför 2024?

– Det är ett tufft läge inför nästa år med stora effektiviseringskrav. Det blir mer i och med att det redan är underskott.

Vilka anpassningar gör ni i budgeten för 2024 på grund av det försämrade ekonomiska läget?

– Vi har sett över reserver och poster, bland annat för oförutsedda kostnader och sett över så alla pengar finns på rätt ställe, att de används rätt.

– Vi har ett sparkrav på 100 miljoner, alltså 1 procent. Det är fördelat på 50 miljoner till nämnder och 50 miljoner som kommundirektören fick i uppdrag att tillsammans med sin ledningsgrupp arbeta med. Det är ett nytt arbetssätt att kommundirektören får i uppdrag att jobba med effektiviseringar. Förslag på hantering ska vara framtagna redan innan året börjar, det är också nytt.

Kan du ge några exempel på neddragningar eller andra anpassningar?

– Vi har gjort mycket, till exempel sett över energianvändning, sagt upp lokaler som inte behövs, sett över inköp och upphandlade avtal. Sen har vi arbetat med standardisering av IT-produkter.

Är det några planerade investeringar som ni skjuter på framtiden eller slopar helt?

– Både ja och nej. Vi har många investeringar i planeringen men kommer inte genomföra allt fullt ut. Men det är mer kopplat till genomförandekapacitet än ekonomiska anledningar.

Planerar ni för överskott, nollresultat, underskott?

– Både för i år och nästa år räknar vi med ett positivt resultat, som till stor del beror på ett starkt finansnetto. För i år har vi budgeterat ett resultat på 284 miljoner kronor, och för 2024, 327 miljoner kronor.

TEXT: KARIN HENRIKSSON

”Vi har en bättre ekonomisk medvetenhet nu”

Hur ser du på din kommuns ekonomiska situation just nu?

– Oerhört ansträngd. Det började 2018 och sen hade vi stora underskott 2020 och 2021. Det var budgeterat underskott 2022 men på grund av stöd och en bättre utveckling av skatteunderlaget blev det positivt resultat till slut, säger Henrik Kvist, ekonomichef i Bräcke kommun.

– Vi arbetar med en långsiktigt strukturerad plan med politiken för att komma till rätta med detta. Befolkningsutvecklingen är en utmaning. Vi tappar årligen ca 60–70 invånare, och det dör fler än vad det föds. Även affärsverksamheten är en utmaning, och grundskolorna som är dyrare än i andra kommuner.

Hur mycket har kommunens ekonomi påverkats av de höjda räntorna?

– Inte hittills då vi har i huvudsak bundna lån men de kommer påverka framåt. Just nu har vi i stället fått ränteintäkter.

Hur mycket har kommunens ekonomi påverkats av den höga inflationen? Till exempel av dyrare pensionsåtaganden?

– Pensionskostnaderna är det stora och det har drabbat alla kommuner. De blir dyrare framåt. Det blir även ökade kostnader för VA/renhållning, fjärrvärmen höjs med 30 procent efter årsskiftet. Vi har också nytt elavtal.

Anser du att din kommun var väl rustad för hög inflation och högre räntor?

– Nej, vi har haft en jätteutmaning sedan 2018. Vi måste få en ekonomi i balans. Vi kommer formellt att bryta mot kommunallagen 2023 men det kan vi inte påverka i det korta perspektivet.

” Bräcke tappar 60–70 invånare varje år.

Finns det andra förändringar som har påverkat kommunens ekonomiska läge, till exempel minskad inflyttning, stigande arbetslöshet, ökat antal konkurser, minskat antal nyfödda, fler äldre med mera?

– Nettofödelsestalet – det dör fler än vad det föds. Finns färre potentiella föräldrar framåt. Blir förmodligen nettoutflyttning nu också.

Hur ser kommunens skuldportfölj ut? Finns det kortfristiga lån, långfristiga lån, många lån som förfallit det senaste året?

– Långfristiga – allt samlat hos Kommuninvest. Vi hade 245 miljoner kronor i långfristig låneskuld 2011. Nu är skulden nere i ca 190 miljoner, vi amorterar 4 miljoner per år.

Hur ser de ekonomiska utsikterna ut för kommunen inför 2024?

– Vi har ett budgeterat underskott på 27 miljoner 2024. Det finns åtgärdsplaner i budgeten. Vi har tagit fram en åtgärdsplan med sikte på 2027. Senast då ska vi nå minst 1 procent i överskott.

– Målet är att affärsverksamheterna, skolor, barnomsorg, vård och social-

förvaltning ska komma i balans. Det är framför allt kompetensförsörjning som är utmanande, i perioder kostar bemaningspersonal mycket.

– Det blir också mycket kostnader kopplat till den nya skolan som ska byggas om 5–7 år. Eventuellt behöver vi även bygga ett äldreboende på grund av demografiska förändringar. Det som är positivt efter arbetet med översyn och åtgärder är att det finns en bättre ekonomisk medvetenhet i organisationen nu.

Vilka anpassningar gör ni i budgeten för 2024 på grund av det försämrade ekonomiska läget?

– Den budget som är lagd nu innehåller ett par åtgärder men inga jättebesparingar i dagsläget, det kommer rullande. Det måste vara långsiktigt. Inga panik-åtgärder, vi kan inte åtgärda det stora underskottet på kort sikt.

Är det några planerade investeringar som ni skjuter på framtiden eller slopar helt?

– Nej det har inte politiken varit inne på. Inom VA/renhållning måste vi förbättra systemsäkerheten. Där jobbar vi ihop med två andra kommuner. Vi ska låna upp pengar till en utökning av den investeringen, pengar som öronmärks för det ändamålet.

Planerar ni för överskott, nollresultat, underskott?

– Vi planerar för ett underskott på 27 miljoner kr för 2024. Men vi måste komma i balans budgetmässigt.

TEXT: KARIN HENRIKSSON

Sundsvall.

Region Västernorrland är ny medlem i Kommuninvest, som därmed har 15 av landets totalt 21 regioner som medlemmar. Första finansieringen från Kommuninvest avser att bekosta investeringen i om- och tillbyggnad av regionens rättspsykiatriska klinik.

Endast ett fåtal svenska regioner och kommuner är helt obelånade, men fram till nu har Region Västernorrland varit en av dessa. Hittills har alltså regionen finansierat sina investeringar med egna medel, men när man bestämde sig för att investera ca 600 miljoner kronor i om- och tillbyggnaden av den rättspsykiatriska kliniken i Sundsvall valde man att resonera annorlunda.

- **EFTERSOM DET FINNS** ett stort nationellt behov av rättspsykiatrisk vård så valde regionen, när den här satsningen beslutades, att bygga ut kliniken i Sundsvall i en omfattning så att den ta emot patienter även från andra delar av landet, säger Dick Rytterdahl, ekonomidirektör i Region Västernorrland.

- Och eftersom investeringen därmed inte enbart görs för att tillgodose behov inom den egna regionen, så är det rimligt att den blir lånefinansierad.

Dick Rytterdahl förklarar varför

Dick Rytterdahl
ekonomichef Region Västernorrland

Region Västernorrland valde Kommuninvest som finansiell partner:

- Regionens egen organisation är mycket kompetent men också relativt liten. I vissa fall behöver vi tillföra spetskompetens och då söker vi långsiktiga partners som har de verktyg, den kompetens och de produkter vi behöver. När Kommuninvest presenterade sitt upplägg och förslag till samarbetsformer så var det en perfekt matchning mot vad vi efterfrågade.

- **ATT MÅNGA FOLKVALDA** och tjänstepersoner i regionen hade goda av Kommuninvest och att deras upplåningsvillkor är väldigt konkurrenskraftiga, gjorde valet ännu enklare, fortsätter Dick Rytterdahl.

Om- och tillbyggnaden av den rättspsykiatriska kliniken i Sundsvall beräknas vara klar 2026. Men Dick Rytterdahl bedömer att regionen i framtiden står inför fler större investeringar som kan bli svåra att fullt ut finansiera med egna medel.

- Vi har, liksom många andra regioner, en infrastruktur som både kommer att kräva investeringar och strukturella förändringar. Därför är det viktigt för oss att ha en stor och stabil partner, inte minst under finansiellt stökiga tider då det är svårt att få tillgång till andra lånealternativ.

- **DESSUTOM FINNS DET** en rad andra delar i Kommuninvests samlade erbjudande som är intressanta för oss, till exempel deras forskning om kommunsektorns ekonomiska förutsättningar som ger ett nyttigt utifrån-perspektiv, och verktyg som KI Finans. Eftersom vi ligger långt framme när det gäller energibesparing och andra hållbarhetsåtgärder vill vi gärna titta närmare på Kommuninvests gröna låneerbjudande. Vi ser det som ett långsiktigt partnerskap där samarbetet med Kommuninvest ger oss tillgång till något som vi skulle ha svårt att bygga upp på egen hand, säger Dick Rytterdahl.

TEXT: ANDERS BORG

A blurred street scene in a city, likely Stockholm, showing multi-story buildings with windows and a person walking on the sidewalk. The image is out of focus, emphasizing the text overlay.

”Slå vakt om

Efter sju år i den centrala positionen som föreningsstyrelsens sekreterare tackar Ulf Bengtsson för sig och övergår till det lite lugnare livet som pensionär, om än med ett antal kvarvarande styrelseuppdrag. För Kommuninvest ser han den rakt motsatta utvecklingen - en allt viktigare roll i den svenska kommunsektorns välfärdsbygge.

TEXT: ANDERS BORG FOTO: ERIK CRONBERG

strukturen”

– Slå vakt om den befintliga organisationsstrukturen – en ekonomisk förening som äger ett kreditmarknadsbolag. Det ger en stark demokratisk förankring med folkvalda i föreningsstyrelsen, samtidigt som man har en professionell styrelse i bolaget, säger Ulf Bengtsson, avgående sekreterare i föreningsstyrelsen.

ULF BENGTSOON

Direktör och föreningsstyrelsens sekreterare, Kommuninvest, sedan 2017.

Tidigare departementsråd och budgetchef i finansdepartementet 1998–2008, generaldirektör Försvarsmakten 2008–2012, generaldirektör Arbetsgivarverket 2012–2015, Riksrevisor 2015–2016.

Framtidsplaner:

– Vid sidan av några styrelseuppdrag går jag en nybörjarkurs för att lära mig spela dragspel, och kommer att gå vidare med fortsättningskursen. Ett svenskt och folkligt instrument, men knepigt att klara av tre dimensioner samtidigt (basen, diskanten och bälgen).

Kommuninvest var mitt inne i den svåra och arbetskrävande processen för att öka företagets bruttosoliditet när Ulf Bengtsson inledde sitt uppdrag 2017. Med sig i bagaget hade han erfarenheter från ett långt yrkesliv i den statliga förvaltningen, framför allt från finansdepartementet, men också som generaldirektör för Försvarsmakten och Arbetsgivarverket. Redan från start blev hans kunskaper och kontaktnät inom såväl Regeringskansliet som i EU-organisationen viktiga för Kommuninvest.

ROLLEN SOM FÖRENINGSTYRELSENS sekreterare är på många sätt en nyckelfunktion i Kommuninvest, framför allt för den nära relationen med folkvalda och tjänstepersoner i de många medlemskommunerna och -regionerna.

– Det första som blev tydligt för mig när jag

började på Kommuninvest var den stora skillnaden mellan att vara verksam i kommunsektorn och att se den lite utifrån som vi gjorde när jag jobbade på finansdepartementet. I kommuner och regioner finns mycket mer pragmatik och fler kompromisser där man alltid har lokalsamhällets eller regionens bästa för ögonen. Det är ett helt annat sätt att hantera konflikter mellan olika intresseområden, där man löser problemen utan de starka partipolitiska motsättningar som ofta finns på riksnivå, konstaterar Ulf Bengtsson.

– **DEN STORA AHA-UPPLEVELSEN** för sju år sedan var att förstå hur viktigt Kommuninvest är för majoriteten av de svenska kommunerna. Kommuninvest är det låneinstitut som över 220 av våra medlemskommuner är beroende av för sin likviditet och för sina investeringar. Efter finanskrisen 2008, då många andra källor till upplåning slutade fungera, har Kommuninvest ökat sin andel av kommunsektorns finansiering till nära två tredjedelar.

”

Utanför kommunsektorn är det många som inte förstår hur viktig den här organisationen är.

– Ett av de stora privilegierna med det här jobbet är möjligheten att få träffa medlemskommunerna och -regionerna, att få deras feedback på hur Kommuninvest sköter sitt uppdrag och att inse hur nöjda de allra flesta är med det jobb vi gör, säger Ulf Bengtsson.

En av hans arbetsuppgifter som föreningsstyrelsens sekreterare är att rekrytera nya medlemmar, och under hans tid har ytterligare ett tiotal medlemmar tillkommit.

– 295 kommuner och regioner av 310 möjliga är medlemmar. Det saknas tio kommuner och fem regioner och av dem kommer ytterligare några att bli medlemmar under de närmaste åren. Det är bara riktigt stora kommuner, som till exempel Stockholm, som själva kan låna upp pengar till liknande villkor.

Trots att den absoluta majoriteten av Kommuninvest är medlemmar och trots den stora marknadsandelen, konstaterar Ulf Bengtsson att Kommuninvest fortfarande ofta går under radarn.

- **UTANFÖR KOMMUNSEKTORN** är det många som inte förstår hur viktig den här organisationen är. Storskaligheten innebär betydande kostnadsfördelar och med en liten och kostnadseffektiv organisation kan det väldigt proffsiga gänget i Örebro hantera likviditet på ett utmärkt sätt, säger Ulf Bengtsson och fortsätter:

– Det är viktigt för Kommuninvest att ha en förankring utanför Stockholm, och också en viktig signaleffekt för våra medlemmar att det finns ett kvalificerat låneinstitut som inte ligger i huvudstaden. Kommuninvest har också gjort stora insatser för att säkerställa fortsatt tillgång till finansiell kompetens lokalt, bland annat genom ett nära samarbete med Örebro universitet.

Ett mörkt moln som svävat över Kommun-

– I kommuner och regioner finns mycket mer pragmatik och fler kompromisser där man alltid har lokalsamhällets eller regionens bästa för ögonen. Det är ett helt annat sätt att hantera konflikter mellan olika intresseområden, där man löser problemen utan de starka partipolitiska motsättningar som ofta finns på riksnivå, säger Ulf Bengtsson.

Vi upplever ett större intresse och engagemang från finansdepartementets sida just nu.

– Det är viktigt för Kommuninvest att ha en förankring utanför Stockholm och också en viktig signaleffekt för våra medlemmar att det finns ett kvalificerat låneinstitut som inte ligger i huvudstaden, säger Ulf Bengtsson.

invest under ett antal år och som fortfarande bekymrar Ulf Bengtsson är förstås riskskatten. Trots många och långa diskussioner med både nuvarande och tidigare regering och trots ett tydligt tillkännagivande från riksdagen att Kommuninvest bör undantas från att betala riskskatten, är frågan ännu inte löst.

– **VI UPPFATTAR ATT** regeringen främst är orolig för att EU skulle se ett undantag från riskskatten för Kommuninvest som ett otillbörligt statsstöd och jag har en viss förståelse för det argumentet. Visserligen är svängrummet för enskilda nationer när det gäller skattefrågor större än vad man ofta tror. Men eftersom man inte skapade något utrymme för undantag när man lade fast formerna för riskskatten och förankrade det i Bryssel, så är det svårare att i efterhand ändra i befintlig lagstiftning, säger Ulf Bengtsson, som dock är försiktigt optimistisk:

– Jag hoppas och tror att man kommer att lösa frågan under nästa år, så att vi inte kommer att behöva betala någon riskskatt under 2025. Vi upplever ett större intresse och engagemang från finansdepartementets sida just nu, inte minst från finansmarknadsministern.

Ett annat bekymmer är förstås kommunsektorns snabbt försämrade ekonomiska läge. Vikande konjunktur, försvagat skatteunderlag, stigande räntor och en hög inflation som leder till ökade pensionsavsättningar, framför allt för regionerna, skapar sammantaget en stark negativ effekt för Kommuninvests medlemmar.

– Min förhoppning är att det här är en övergående situation. Vi hoppas alla att inflationen ska bedarra och att räntorna ska sjunka, om än inte till den extremt låga nivå som vi vant oss vid under ett antal år, säger Ulf Bengtsson, som

också bedömer att statsbidragen till kommunerna kommer att behöva öka.

– Risken som jag ser det är att kommunerna hanterar det svåra ekonomiska läget genom att göra olika marginella besparingar, i stället för att genomföra de större strukturella reformer som är nödvändiga.

– Då menar jag inte kommunsammanslagningar – det tror jag är politiskt omöjligt. Men det behövs mer av kommunalförbund och mer av administrativ samordning mellan kommunerna. Redan nu har många sådana initiativ tagit, inte minst för att minska kostnaderna, men den utvecklingen måste fortsätta och fördjupas.

– Exempelvis skulle regionerna kunna samordna IT-infrastrukturen på ett bättre vis. I dag finns ett 20-tal olika system runt om i landet. Jag vet att det är svårt att få till en sådan samordning eftersom regionerna är fastlåsta i befintliga system, men här måste man ta krafttag. Inom det här området finns också en tydlig ambition från regeringens sida, och den är vällovlig, säger Ulf Bengtsson.

Avslutningsvis: har han några råd eller medskick till sina kollegor på Kommuninvest nu när han själv är på väg att lämna stafettpippen vidare till efterträdaren, Rasmus Persson?

– **NEJ, EGENTLIGEN INTE.** Möjligen en uppmaning att slå vakt om den befintliga organisationsstrukturen – en ekonomisk förening som äger ett kreditmarknadsbolag. Det ger en stark demokratisk förankring med folkvalda i föreningsstyrelsen, samtidigt som man har en professionell styrelse i bolaget. De två styrelserna har olika perspektiv och kompletterar varandra på ett utmärkt sätt.

– Den modellen fungerar väldigt bra och har tjänat Kommuninvest väl. Ändra inte på den, uppmanar Ulf Bengtsson avslutningsvis. ■

NY SEKRETERARE I FÖRENINGSTYRELSEN:

Välkommen till Kommuninvest Rasmus Persson!

Rasmus Persson, ny direktör och sekreterare i föreningsstyrelsen från mitten av december.

– Tack, jag ser verkligen fram emot mitt nya uppdrag. Jag har ju arbetat inom eller med kommuner i hela mitt yrkesliv och vet vilken stabil och kompetent organisation Kommuninvest är. Jag vet också vilket högt förtroende Kommuninvest åtnjuter bland sina medlemmar och att man känner att man alltid kan vända sig dit med sina frågor och utmaningar.

Jobbet på Kommuninvest innebär också att du återvänder till Örebro.

– Ja, och även det känns jättebra! Egentligen är jag ju redan i Örebro eftersom jag bor där, men nu återvänder jag yrkesmässigt. Örebro har en särskild plats i mitt hjärta. Jag flyttade dit redan som 17-åring för att läsa på universitetet. Sedan har jag arbetat politiskt i Örebro i många år, bland annat som kommunalråd.

– För mig är det viktigt att vara på plats på Kommuninvests kontor. Digitala möten i all ära, men mycket i uppdraget som sekreterare i föreningsstyrelsen handlar om att bygga relationer och då måste du vara personligen närvarande i mötet med olika människor. Jag ser fram emot samtalen med medlemskommunerna och -regionerna, men också emot att få höra och delta i diskussionerna i korridorerna och i kafferummet.

Vad är det viktigaste som du tar med dig till Kommuninvest?

– Kunskaper och erfarenhet från att ha jobbat i och med kommuner i hela mitt yrkesliv. Jag förstår kommunernas och regionernas logik – från både ett tjänstepersons- och ett politiskt perspektiv.

”Mycket i uppdraget handlar om att bygga relationer.

tiv. Jag har också haft förmånen att se kommunerna ur ett nationellt perspektiv, inte minst från min tid på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

– Under de senaste sju åren i Västerås har jag verkligen jobbat i den kommunala ”verkstaden”. Som direktör för två olika kommunala förvaltningar har jag varit med och drivit skolor och äldreomsorg, och byggt nya förskolor, skolor och utomhusbad. Hur resonemangen går när man ska bygga nya kommunala verksamheter och hur man tänker kring investeringsfrågor tar jag med mig till Kommuninvest.

RASMUS PERSSON

- Fil. Kand. Örebro universitet 1999
- Kommunallråd (C), Örebro kommun 2006–2016
- Förtroendevald SKR 2011–2019
- Direktör överförmyndarförvaltningen, Västerås stad 2016–2019
- Direktör Skultuna stadsdelsförvaltning, Västerås stad 2019–2023

Vilken är din viktigaste personliga egenskap?

– Mitt främsta signum är ett stort engagemang, inte minst i frågor som gäller utvecklingen av ett hållbart samhälle. Den energin tar jag med mig.

Din företrädare på posten, Ulf Bengtsson, konstaterar att Kommuninvest trots sin dominerande ställning fortfarande är något av en doldis. Håller du med?

– Ja, så är det konstigt nog. Det är väl för tidigt för mig att ha någon uppfattning i den frågan, men jag tror att Kommuninvest behöver bli en tydligare röst även nationellt när det gäller investeringar och välfärdsfrågor. Investeringar är ju bara ett medel för att åstadkomma något – skolor, förskolor, sjukhus – som alla är centrala delar i det svenska välfärdsbygget. Därför tror jag att Kommuninvests röst behöver vara starkare i de diskussionerna.

Hur ser du på Kommuninvests roll framåt?

– De närmaste 15–20 åren kommer på många sätt att vara avgörande för de svenska kommunernas och regionernas framtid. En rad stora utmaningar kommer att påverka vår gemensamma välfärd – en åldrande befolkning, teknikutvecklingen med AI och digitalisering, och inte minst omställningen mot ökad hållbarhet. Inom alla de områdena är investeringar avgörande för framgång. Och därmed är nästan alla de stora framtidsfrågorna nära länkade till de frågor som Kommuninvest arbetar med.

TEXT: ANDERS BORG

DAGS FÖR MEDLEMSSAMRÅD

Efter jul- och nyårshelgerna är det dags för årets medlemssamråd. Den här gången är det bland annat det nya arbetet med att ta fram strategi, vision och långsiktiga mål för Kommuninvest som kommer att diskuteras.

Med start den 16 januari drar 2024 års medlemssamråd i gång. Totalt sker medlemssamråden vid tio olika tillfällen, varav fyra blir digitala möten. Annars är samrådsmötena som vanligt väl spridda från norr till söder – i Luleå, Örebro, Solna, Göteborg, Kalmar och Eslöv. Detaljerad information om tid och plats finns på sistasidan i detta nummer av Dialog.

DET ÄR NU tio år sedan strategi, vision och långsiktiga mål för Kommuninvest senast förnyades och sedan dess har mycket förändrats – nya lånekategorier i form av Gröna Lån och Lån för Social Hållbarhet, EU-kraven på ökad bruttosoliditet och, inte minst, riskskatten.

– Den gamla strategin har tjänat oss väl, men både omvärlden och vår egen verksamhet ser annorlunda ut i dag. Framför allt har vi betydligt fler medlemmar nu och därmed också avsevärt större utlåningsvolym, säger föreningsstyrelsens sekreterare Ulf Bengtsson.

– **DET ÄR MED** andra ord dags att se över våra centrala styrdokument – strategi, vision och långsiktiga mål. En av flera viktiga frågor att ta ställning till är hur hållbarhet ska inkluderas i våra processer och vad det innebär för verksamheten. I det arbetet har givetvis våra medlemmar den centrala rollen och

Ulf Bengtsson
föreningens
styrelsesekreterare.

”
En av flera viktiga frågor att ta ställning till är hur hållbarhet ska inkluderas.

medlemssamråden är utmärkta tillfällen att diskutera hur den gemensamma processen ska utformas.

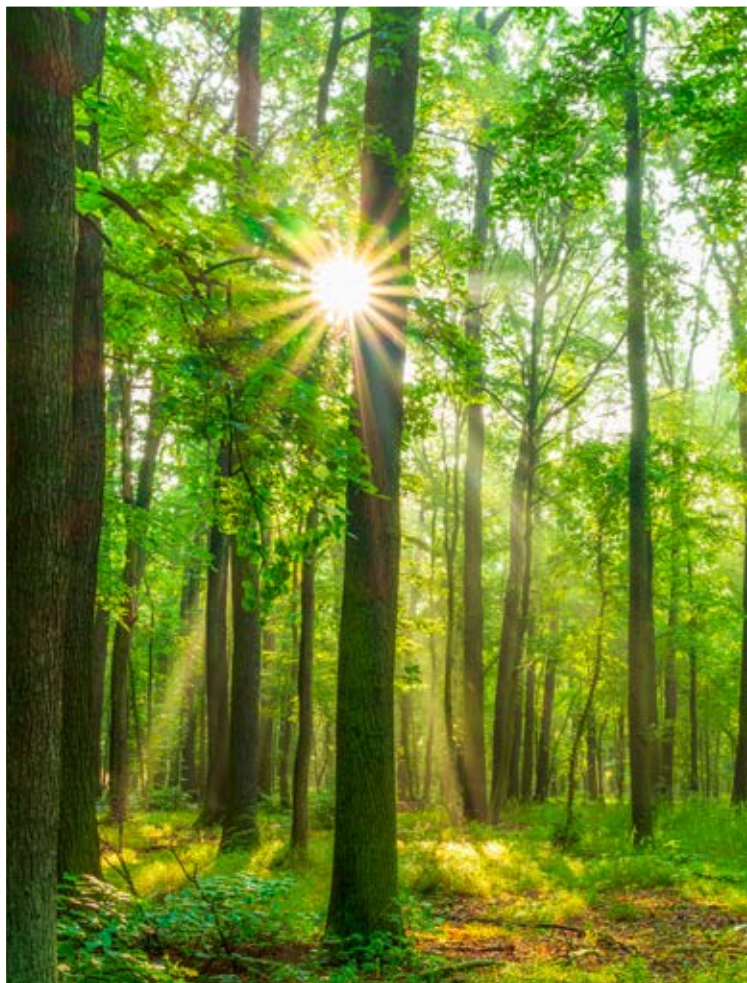
EN ANNAN VIKTIG fråga för medlemssamråden är Kommuninvests kapitalplan för 2025–2028. Det växande medlemsantalet och de ökade lånevolymerna som följer av Kommuninvests alltmer dominerande roll i att finansiera kommunsektorns investeringar ställer krav på en förstärkt kapitalbas.

– Det kommer att behövas nya kapitaltillskott från våra medlemmar. Men det kommer inte alls att handla om så stora belopp som under den tidigare kapitaliseringsprocessen, betonar Ulf Bengtsson.

STÄENDE INSLAG PÅ medlemssamråden är förstas rapporteringen av verksamheten under det gångna året, liksom Kommuninvests analys och syn på vilken utveckling kommunsektorn står inför under 2024 och framåt.

– Vi kan också vara helt säkra på att riskskatten kommer att diskuteras när vi möter våra medlemmar. Det finns ett stort missnöje i kommuner och regioner över att Kommuninvest ännu inte undantagits från kravet att betala riskskatt. Många vill säkert att vi agerar ännu mer kraftfullt i vår dialog med regeringen i den här frågan, avslutar Ulf Bengtsson.

TEXT: ANDERS BORG

Anna Baeck
projektledare
Hamn- och
gatuförvaltningen.

5 frågor till en förnyare

Nya träd bidrar till gott framtidsklimat

I halländska Varberg pågår en förnyelse av stadens trädbestånd. Anna Baeck är projektledare på Hamn- och gatuförvaltningen och berättar varför träd blir ett allt viktigare inslag i framtidens städer.

Varför behövs det nya träd i Varberg?

– Många gamla träd har helt enkelt dött av ålder medan andra, exempelvis almar, askar och bokar, har drabbats av olika trädssjukdomar. Även torka och stormar har påverkat många träd negativt, sammantaget har det varit några kämpiga år.

Varför är det viktigt med träd i en stad?

– Träden fyller ju en rad funktioner i en stadsmiljö, inte minst med tanke på klimatförändringarna som innebär både

större regnmängder och mer värme och torka. Träden har en förmåga att suga upp stora volymer vatten och därför bygger vi på flera platser i Varberg regnbäddar som leder regnvatten till grönytor med träd och buskar. Träd skapar också lä mot vinden och deras kronor skyddar mot hetta.

Hur tänker ni när ni planerar?

– Vi försöker variera växtbeståndet så att det blir en stor mångfald, till exempel en blandning av träd och buskar, men också för att eventuella framtida växtsjukdomar inte ska kunna slå så hårt. Vi försöker också få en blandning av träd som har olika karaktär.

Vilka arter satsar ni på?

– Även där är vår ambition att få till en

bra blandning av olika arter. Varberg ligger ju vid havet, så nyplanterade träd har en ganska tuff tillvaro med hårda och ofta salta vindar. Vi har byggt en depå vid hamnen där vi bedriver en försöksodling med olika trädsorter. Där växer nu bland annat zelkova (en släkting till almen), skogsek, oxel, himalayabjörkar, tallar och bredbladig silverbuske.

– I Varberg byggs just nu en ny stadsdel, Västerport, som ligger i det gamla hamnområdet. Många av träden i försöksodlingen ska planteras där.

Till sist – har du något favoritträd?

– Ja, ett gammalt vindpinat päronträd nere vid havet som planterades av min farfar en gång i tiden. Det lockar till sig många djur, bland annat hornugglor som häckar i närheten.

TEXT: ANDERS BORG

BSVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Medlemssamråd 2024

Dialog och inflytande i fysiskt och digitalt format

Medlemssamråden är en viktig mötesplats och kanal för information, inflytande och dialog där representanter för Kommuninvest möter förtroendevalda och nyckeltjänstepersoner i våra medlemskommuner och -regioner. Samråden 2024 består av sex fysiska och fyra digitala träffar.

Luleå 16 januari
Göteborg 18 januari
Kalmar 23 januari
Örebro 25 januari
Eslöv 29 januari
Solna 1 februari

**Digitalt
via Zoom** 17 januari
24 januari
31 januari
2 februari

**Scanna QR-koden för
mer info och anmälan**

www.kommuninvest.se

KOMMUNINVEST

Tillsammans får vi bättre lånevillkor än var och en för sig. Med denna enkla idé deltar 295 kommuner och regioner i ett effektivt och stabilt finanssamarbete. Kommuninvest är kommunsektorns största kreditgivare och hanterar cirka 59 procent av den kommunala låneskulden.